

**Sprawozdanie z realizacji studenckich praktyk zawodowych
przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia
kierunków: Ekonomia oraz Zarządzanie
w roku akademickim 2013/2014**

Opracowanie: dr inż. Anna Sworowska
Opiekun praktyk zawodowych w roku akademickim 2013/2014

Szczecin, 23.10.2014

Wprowadzenie

Na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie praktyki zawodowe są integralnym elementem kształcenia na studiach pierwszego stopnia kierunków: ekonomia, zarządzanie oraz turystyka i rekreacja.

Organizację i przebieg studenckich praktyk zawodowych na Wydziale Ekonomicznym ZUT w Szczecinie regulują:

- przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164 poz. 1365 ze zm.),
- plany studiów zatwierdzone przez Radę Wydziału - zgodne ze standardami kształcenia dla poszczególnych kierunkach studiów,
- Regulamin studiów wyższych w Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie,
- Zarządzenie Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie nr 169 z dnia 20 listopada 2009 r. w sprawie zasad realizowania praktyk zawodowych studentów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, będących obywatelami polskimi.

Ponadto, w roku akademickim 2013/2014 zasady realizacji oraz tryb zaliczania praktyk szczegółowo określała Uchwała nr 52/2012 Rady Wydziału Ekonomicznego z dnia 23 listopada 2012 r. w sprawie określania zasad i trybu zaliczania praktyk zawodowych wynikających z planów studiów i programów nauczania.

Podstawowym celem studenckich praktyk zawodowych realizowanych przez studentów Wydziału Ekonomicznego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w roku akademickim 2013/2014 było nabycie wiedzy i umiejętności praktycznych uzupełniających i pogłębiających wiedzę uzyskaną przez studentów w toku zajęć dydaktycznych. Realizacja praktyk miała też na celu stworzenie możliwości potwierdzenia i rozwoju kompetencji zawodowych studentów uzyskanych w ramach wybranego kierunku kształcenia

i/lub specjalności, a także ukształtowanie postaw wobec potencjalnych pracodawców i współpracowników.

Studenci Wydziału Ekonomicznego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w roku akademickim 2013/2014 mogli realizować praktyki zawodowe po I lub II roku studiów, jednak warunkiem zaliczenia 4 semestru studiów była zrealizowana i zaliczona praktyka zawodowa.

Studenci studiów pierwszego stopnia kierunków: ekonomia oraz zarządzanie byli zobowiązani do odbycia praktyki zawodowej trwającej nie krócej niż 3 tygodnie, tj. 15 dni roboczych, czyli 120 godzin.

Praktyki zawodowe mogły być realizowane w wybranej przez studenta albo wskazanej przez opiekuna praktyk jednostce gospodarczej lub instytucji, w kraju lub za granicą. Warunkiem skierowania studenta na praktykę do danego przedsiębiorstwa lub instytucji była pewność, iż będzie on miał szansę osiągnąć zakładane dla danego kierunku studiów efekty kształcenia określone w programie praktyk.

Przed skierowaniem studentów na praktykę zawodową z zakładami pracy były podpisywane indywidualne lub grupowe umowy.

W roku akademickim 2013/2014 obowiązek rozliczenia praktyk zawodowych objął 99 studentów II roku kierunku ekonomia (w tym 77 studiujących w trybie stacjonarnym, 22 w trybie niestacjonarnym) oraz 59 studentów II roku kierunku zarządzanie (studiujących w trybie stacjonarnym). Część spośród tych osób zrealizowała praktyki zawodowe w poprzednim roku akademickim (po I roku studiów). Szczegóły zaprezentowano w tabeli 1 (str. 2). Ponadto, na zasadzie dobrowolności do realizacji praktyk mogli przystąpić studenci I roku wszystkich kierunków studiów. Z możliwości tej skorzystały 2 osoby (po jednym studencie I roku kierunku ekonomia oraz zarządzanie)¹.

Rozliczenie i zaliczenie praktyki zawodowej odbywało się przez opiekuna praktyk po uprzednim przeprowadzeniu rozmowy ze studentem oraz przedłożeniu przez niego potwierdzenia odbycia praktyki, sprawozdania z realizacji praktyk oraz dziennika praktyk, w którym opisane były zadania wykonywane przez studenta w trakcie praktyki i odpowiadające im efekty kształcenia zgodnie z programem praktyk dla danego kierunku studiów.

Przedmiotem weryfikacji były wiedza, umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne uzyskane przez praktykantów podczas praktyk zawodowych. Analiza przedkładanych dzienników praktyk wykazała, że w wielu przypadkach treści w nich zawarte były przedstawiane bardzo syntetycznie i charakteryzował je duży stopień uogólnienia treści. Podstawę do zaliczenia praktyk stanowiły wówczas szczegółowe pytania zadawane podczas rozmowy zaliczeniowej.

W trakcie rozmowy ustnej studenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii na temat zrealizowanych praktyk, zdobytych umiejętności i doświadczeń, praktycznej przydatności wiedzy uzyskanej w toku kształcenia, a także oczekiwań pracodawców w stosunku do pracowników.

W roku akademickim 2013/2014 na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie istniała również możliwość zaliczenia

---

¹ Ze względu na małą reprezentatywność tej grupy, studenci odbywający praktykę po I roku studiów zostali wyłączeni z dalszych analiz ilościowych, zaprezentowanych w niniejszym sprawozdaniu. Osoby te uwzględnione zostaną w analizach procesu realizacji praktyk zawodowych w kolejnym roku akademickim.

na poczet praktyk kompetencji zawodowych nabytych przez studentów podczas pracy i staży zawodowych, prowadzenia działalności gospodarczej lub udziału w obozach i badaniach naukowych. Z tej możliwości skorzystało łącznie 29 studentów (patrz: tabela 1).

Ponadto, do zaliczenia praktyk zawodowych przystąpili również studenci roku III, którzy nie osiągnęli efektów kształcenia w latach poprzednich, jak również osoby uzupełniające różnice programowe.

Ogólna charakterystyka przebiegu praktyk w roku akademickim 2013/2014

W roku akademickim 2013/2014, w grupie studentów II roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunków: ekonomia oraz zarządzanie, studenckie praktyki zawodowe zrealizowało/zaliczyło² 136 studentów, w tym (por. tabela 1):

- 70 studentów studiów stacjonarnych kierunku ekonomia,
- 49 studentów studiów stacjonarnych kierunku zarządzanie,
- 17 studentów studiów niestacjonarnych kierunku ekonomia.

Tabela 1.

Dane ogólne dotyczące praktyk zawodowych studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2013/2014

Wyszczególnienie	Rok akad.	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne
		Kierunek		
		Ekonomia	Zarządzanie	Ekonomia
Liczba studentów II roku studiów, którzy zrealizowali praktykę zawodową	2012/2013	9	8	0
	2013/2014	61	41	17
Liczba studentów, którzy uzyskali zaliczenie na podstawie udokumentowania kompetencji zawodowych		10	8	11

Zródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 1, w roku akademickim 2013/2014 w sumie ponad 18% studentów studiów I stopnia kierunków zarządzanie i ekonomia, którzy mieli rozliczyć obowiązkową praktykę, uzyskało zaliczenie praktyk zawodowych na podstawie udokumentowania posiadanych kompetencji zawodowych. Podstawą uznania posiadanych przez studenta kompetencji zawodowych była prowadzona przez studenta działalność gospodarcza lub wykonywana praca zarobkowa gwarantujące osiągnięcie odpowiednich dla danego kierunku studiów efektów kształcenia określonych w programie praktyk.

W roku akademickim 2013/2014 w większości studenci realizowali praktyki zawodowe w czasie letnich wakacji. W uzasadnionych przypadkach na wniosek studenta Dziekan wyrażał zgodę na realizację praktyk w innym okresie, tj. w trakcie roku akademickiego, jednakże w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych.

² Zaliczenie praktyki odnosi się zarówno do studentów, którzy realizowali ją jako studencką praktykę zawodową, jak i studentów, którym zostały uznane kompetencje zawodowe nabyte w innych formach praktyk.

Analiza dokumentacji praktyk i ich przebiegu wykazała, że w roku akademickim 2013/2014 studenci kierunków: ekonomia oraz zarządzanie praktyki w przedsiębiorstwach i instytucjach umożliwiających realizację celów i efektów kształcenia założonych w ogólnym programie studiów i porogramach praktyk. Studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach prowadzących różnego rodzaju działalność gospodarczą, podmiotach nieprowadzących działalności gospodarczej oraz jednostkach sektora finansów publicznych. W szczególności studenci studiów stacjonarnych odbywali praktyki w:

- a) podmiotach zajmujących się działalnością w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami oraz podmiotach zajmujących się zarządzaniem (administrowaniem) nieruchomościami – 7% studentów kierunku ekonomia (w tym szczególnie studenci specjalności pośrednictwo i zarządzanie nieruchomościami) i 15% studentów kierunku zarządzanie (w tym szczególnie studenci specjalności zarządzanie i pośrednictwo w obrocie nieruchomościami),
- b) biurach zajmujących się usługowym prowadzeniem ksiąg podatkowych i rachunkowych – 14% studentów kierunku ekonomia i 15% studentów kierunku zarządzanie (głównie studenci specjalności rachunkowość i finanse w jednostkach gospodarczych oraz rachunkowość zarządcza),
- c) instytucjach finansowych, w tym w bankach – 4% studentów kierunku ekonomia i 8% studentów kierunku zarządzanie,
- d) firmach świadczących usługi transportowe i spedycyjne - 3% studentów kierunku ekonomia i 2% studentów kierunku zarządzanie,
- e) różnych wydziałach i referatach jednostek samorządu terytorialnego, urzędów administracji rządowej, w agencjach rządowych – 21% studentów kierunku ekonomia i 4% studentów kierunku zarządzanie,
- f) podmiotach gospodarki turystycznej, w tym biurach podróży, sanatoriach, uzdrowiskach, ośrodkach wypoczynkowych i kolonijnych, placówkach usług hotelarsko-gastronomicznych, gospodarstwach agroturystycznych, punktach informacji turystycznej – 8% studentów kierunku zarządzanie,
- g) ośrodkach naukowo-badawczych, instytucjach oświatowych i kultury oraz organizacjach pożytku publicznego – 11% studentów kierunku ekonomia i 6% studentów kierunku zarządzanie,
- h) innych podmiotach różnych branż, w tym firmach usługowych (agencje zatrudnienia, energetyczne), produkcyjnych, handlowych – 39% studentów kierunku ekonomia i 42% zarządzanie (przy czym najczęściej studenci obydwu kierunków wykonywali obowiązki w działach księgowości, kadrowo-płacowych lub wspomagali procesy zakupowo-magazynowe).

Studenci studiów niestacjonarnych na kierunku ekonomia w większości zaliczali swoją pracę zarobkową w poczet praktyk, przy czym zasadniczo były to staże lub praca zawodowa w biurach rachunkowych (35%) oraz w działach księgowości przedsiębiorstw (41%).

Analizując miejsca odbywania praktyk należy stwierdzić, że studenci, co do zasady, realizowali praktyki zawodowe w pobliżu swojego miejsca zamieszkania lub bezpośrednio w Szczecinie. Kilkoro studentów realizowało praktykę w innych miejscowościach w Polsce (głównie województwo lubuskie i wielkopolskie) oraz dwóch poza granicami kraju (w Norwegii oraz w Szwecji). Strukturę studentów ze względu na miejsce odbywania praktyk przedstawia tabela 2.

Tabela 2.

Struktura procentowa studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2013/2014 ze względu na miejsce odbywania praktyk

Kierunek	Miejsce odbywania praktyk				poza granicami kraju
	województwo				
	zachodnio-pomorskie	lubuskie	wielkopolskie	inne	
Ekonomia (studia stacjonarne)	65	2	2	1	0
Zarządzanie (studia stacjonarne)	42	1	2	2	2
Ekonomia (studia niestacjonarne)	15	1	1	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Studenci z reguły odbywali praktyki zgodnie z realizowanymi specjalnościami studiów. Na podstawie przeprowadzonych rozmów ze studentami, można stwierdzić, że praktyka umożliwiła studentom zweryfikowanie poglądów na temat zawodu/miejsca pracy i oczekiwań względem przyszłej pracy zawodowej.

Oceniając efekty kształcenia uzyskane podczas realizacji praktyk zawodowych (na podstawie przeprowadzonych rozmów ze studentem oraz analizy dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych) należy stwierdzić, że praktyki umożliwiły:

1. Poznanie zasad funkcjonowania zakładu pracy (struktury organizacyjnej, struktury zarządzania, powiązań między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorstwa i powiązań między przedsiębiorstwem a podmiotami zewnętrznymi itp.).
2. Nabycie wiedzy o przebiegu procesów gospodarczych w przedsiębiorstwie.
3. Nabycie umiejętności pracy zespołowej i zachowań organizacyjnych (dyscyplina, hierarchia), umiejętności komunikacji wewnątrz jednostki i poza nią.
4. Wykształcenie lub udoskonalenie umiejętności z zakresu dokumentacji, ewidencji i sprawozdawczości procesów gospodarczych, w tym odnoszących się do zasobów ludzkich.
5. Rozszerzenie innych umiejętności związanych bezpośrednio ze specjalnością lub kierunkiem studiów.
6. Zweryfikowanie wiedzy teoretycznej i umiejętności nabytych w toku studiów.

Stopień uzyskania wskazanych efektów kształcenia był zróżnicowany (por. tabela 3), na co wpływ miały zarówno miejsce praktyk (zakład pracy), jak i inne czynniki, np. koniunktura, okres odbywania praktyki, podejście pracodawcy do organizacji praktyk. Ten ostatni czynnik był wskazywany przez studentów, jako kluczowy problem w przypadku

praktykodawców, którzy nie zezwalali studentom samodzielnie wykonywać zadań na stanowisku pracy.

Tabela 3.

Struktura procentowa studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2013/2014 ze względu na uzyskane efekty kształcenia

Kierunek	bdb	db plus	db	dst plus	dst	brak zaliczenia	
						wszyscy	po uwzględnieniu osób skreślonych
Ekonomia (studia stacjonarne)	49	13	6	1	1	7	0
Zarządzanie (studia stacjonarne)	45	2	2	0	0	10	6
Ekonomia (studia niestacjonarne)	12	1	4	0	0	5	1

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonej analizy efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i personalnych można stwierdzić, iż spośród studentów II roku kierunków ekonomia (studiów stacjonarnych i niestacjonarnych) oraz zarządzanie (studiów stacjonarnych) pierwszego stopnia zobowiązanych do odbycia praktyk zawodowych w roku akademickim 2013/2014:

1) 67% studentów:

- a) zna i objaśnia zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu, objaśnia przebieg zadań prowadzonych na danym stanowisku pracy,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg i skutki, planowało i wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności, oczekiwań przełożonych i zespołu w którym pracowali;

2) 10% studentów:

- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg, wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności;

3) 8% studentów:

- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego i zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,

- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk oraz wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykazywało chęć podejmowania i wykonywania powierzonych czynności w zakładzie pracy;
- 4) 1% studentów:
- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk,
  - c) wykazywało umiarkowaną chęć podejmowania i wykonywania wybranych czynności w zakładzie pracy;
- 5) 1% studentów:
- a) zna niektóre zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego,
  - b) odbyło praktyki i wykonywało niektóre z powierzonych czynności wynikających z ramowego programu praktyk,
  - c) wykazywało umiarkowaną chęć podejmowania wybranych czynności w zakładzie pracy;
- 6) 14% studentów (odsetek ten dotyczy wszystkich studentów – w tym skreślonych, którzy nie uzyskali zaliczenia praktyk zawodowych w roku akademickim 2013/2014):
- a) nie zna zasad funkcjonowania podmiotu gospodarczego, w którym realizowało praktyki,
  - b) nie odbyło praktyk zawodowych lub nie wykonywało powierzonych czynności wynikających z ramowego programu praktyk,
  - c) nie wykazywało chęci podejmowania i wykonywania powierzanych czynności w zakładzie pracy.

Uwzględniając osoby skreślone na dzień 23.10.2014 z listy studentów lub osoby przebywające na urlopie dziekańskim, okazuje się, że zaledwie 4% studentów wspomnianych kierunków nie osiągnęło efektów kształcenia, przy czym 3 studentów kierunku zarządzanie (stacjonarne, I stopnia) otrzymało zgodę Prodziekana ds. studenckich na zaliczenie praktyk zawodowych w terminie po zakończeniu sesji jesiennej.

Należy podkreślić, iż część studentów realizujących praktyki zawodowe w roku akademickim 2013/2014 zadeklarowała nawiązanie podczas praktyk kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub podczas zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych. Część respondentów wskazało, że podczas praktyk poznało w szczególności specjalistyczne oprogramowanie komputerowe (najczęściej rachunkowo-księgowo, z obszaru zarządzania relacjami z klientem oraz magazynowe).

Wnioski

Doświadczenie nabyte w zakresie organizacji praktyk, przeprowadzone rozmowy ze studentami oraz analiza dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych w roku akademickim 2013/2014 przez studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie pozwoliły sformułować następujące wnioski:

1. Praktyki zawodowe umożliwiają studentom nabycie praktycznych umiejętności uzupełniających lub porządkujących wiedzę uzyskaną w toku studiów. Praktyki zawodowe realizowane przez studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie umożliwiają praktyczne poznanie procesów zachodzących w przedsiębiorstwach różnych branż, umożliwiają nabycie umiejętności dokumentowania tych procesów, poznanie i nabycie umiejętności posługiwania się specjalistycznymi narzędziami informacyjnymi i informatycznymi wspomagającymi realizację zadań statutowych przedsiębiorstw, w tym procesy decyzyjne. Praktyka zawodowa pozwala na formowanie postaw społecznych i personalnych. Podczas praktyki studenci uczą się pracy w zespole, poznają zachowania organizacyjne i kształcą umiejętność organizowania pracy, a także nabywają świadomości własnych ograniczeń w obszarze kompetencji.
2. Praktyki zawodowe niejednokrotnie umożliwiają nawiązanie kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych.
3. W sferze organizacji praktyk należy zwracać szczególną uwagę na wybór zakładu pracy, w którym studenci podejmują praktyki. Powinny to być bowiem jednostki umożliwiające w szerokim zakresie realizację programu praktyk oraz „właściwą” opiekę ze strony zakładowego opiekuna praktyk.
4. Studenci po II roku studiów podczas rozmów podkreślali dużą przydatność przedmiotów „specjalnościowych” w praktykach zawodowych. Stąd, przy wyborze lub akceptacji miejsca odbywania praktyk należy zwracać szczególną uwagę na powiązanie profilu organizacji (lub działu organizacji), a także przewidywanego zakresu obowiązków oraz realizowanych zadań, ze specjalnością, jaką wybrał student.

OPIEKUN PRAKTYK

Kierunek Ekonomia

Kierunek Zarządzanie

Dr inż. Anna Sworowska

Szczecin, 23.10.2014 r.